

Asia: VN/4099/2024

Lausuntopyyntö: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä? Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?

Oulun Keskuspesula Oy pitää lähtökohtaisesti hyvinä kaikkia toimia, joilla voidaan edistää julkisen talouden kestävyyttä sekä kannustaa toimintaa kustannustehokkuuteen. Esityksen mukaisilla lukuisilla rajoittavilla toimilla tai lisäsääntelyllä ei kuitenkaan saavuteta parasta lopputulosta.

Ehdotetut ja suunnitellut muutokset todennäköisesti lisäävät hallinnollista kuormaa ja hankintoihin käytettävää aikaa sekä kaikille osapuolille syntyviä kustannuksia. Lisäksi kaikilla toimialoilla ei ole olemassa valmista toimivaa ja riittävän kokoista markkinaa, jolloin riskinä on suurten pääomavaltaisten yksityisten ”monopoliin” keskittyminen ja sitä kautta kustannustason nousu.

Sidosyksiköt hankkivat jo tällä hetkellä merkittävän osan hankinnoistaan kilpailuttamalla markkinoilta, joten kilpailun lisääntymistä merkittävässä määrissä ei ole odotettavissa.

Hankintojen valmistelu

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

-

- **Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?**

-

- **Ovatko esitetyt keinot sopivia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi?**

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?

Esitetty 10 % vähimmäisomistusvaatimus on keinotekoinen eikä sinällään luo säästöjä tai lisää kilpailua. Pienten omistajien lisääntyminen inhouse-yhtiöissä on mahdollisesti seurausta kansallisesti toteutetun ja hankintadirektiiviä tiukemmin säännellyn ulkoisen myynnin rajoittamisesta 5 %:n liikevaihdosta tai enintään 500 000 euroon.

Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?

Käytännössä alle 10 %:n omistusosuudella olevien omistajien täytyisi hankkia palvelunsa jatkossa markkinoilta, joita ei ole tai joka tekstiilihuoltoalalla on erittäin keskittynyt ja käytännössä yhden suuren yksityisen toimijan varassa. Lisäksi samalla pilkottaisiin pienten omistajien mahdollisuus saavuttaa volyymihyötyä, jolloin kustannukset heille kasvavat.

Työryhmän mietinnön mukaan hankintadirektiivin ja voimassa olevan hankintalain mukaan hankintalain 15 §:n 6 momentin mukaista sidosyksikköpoikkeusta ei sovelleta niihin sidosyksikköihin, joissa on enemmän kuin yksi omistaja. Siten sidosyksikön ei ole sallittua tehdä hankintoja omistajaltaan tai sisar-sidosyksiköltä, jos sidosyksiköllä on enemmän kuin yksi omistaja. Tämä kirjaus on epäselvä, koska sitä koskevaa ehdotusta hankintalain muutokseksi ei kuitenkaan esitetä. Toteutuessaan tällainen muutos aiheuttaisi valtavasti lisäkustannuksia, koska sidosyksiköt joutuisivat hankkimaan konsernista irrallaan olevat palvelut muun muassa talous- ja henkilöstöhallinnon sekä tietoteknisten ratkaisujen osalta. Kokonaisuudesta irrallaan olevat ja toisistaan poikkeavat ratkaisut toisivat haastetta myös käytännön tasolla eivätkä varmasti lisää kustannustehokkuutta.

- **Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?**

Pienet ja vaadittavan omistusosuuden alle jäävät nykyiset omistajat joutuvat etsimään palvelunsa mahdollisesti jatkossa markkinoilta, joita ei ole tai joka tekstiilihuoltoalalla on erittäin keskittynyt ja käytännössä yhden suuren yksityisen toimijan varassa. Lisäksi samalla pilkottaisiin pienten omistajien mahdollisuus saavuttaa volyymihyötyä, jolloin kustannukset heille kasvavat.

- **Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)**

- Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?

Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutoksiin tarvitaan?

Mikäli hankintalakimuutokset toteutuvat keskeisiltä osin niin siirtymäajan tulisi olla vähintään viisi (5) vuotta. Nyt esitetty liian lyhyt siirtymäaika ajaisi hankinnat siihen tilanteeseen, että markkinat ylikuumenevat ja hinnat palveluissa kohoaisivat hallitsemattomasti. Lisäksi pilkkoontuvilla markkinoilla tekijöiden riittävyys ja osaavien työntekijöiden saatavuus voi luoda haasteita liian nopealla siirtymällä.

- Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?

Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistusosuusvaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

Vähimmäisomistusosuuden nostamisen 10 %:iin rinnalle voisi tuoda muutoksen, jolla samaan aikaan nostettaisiin ulkoisen myynnin rajaa 20 %:iin liikevaihdosta. Tällöin markkinoille syntyisi kilpailua ja myös palvelutarjontaa ilman omistusvaateita.

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiin? Onko esitetty muutos riittävä keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

- Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?

Hankintojen ilmoittaminen

Mitkä ovat näkemyksenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?

-

Muut huomiot

Koko hankintalakimuutos tuo valtavan työtaakka- ja kustannuspaineen julkiselle sektorille. Jos tarkoituksena on myös ollut sujuvoittaa julkisia hankintoja tai lisätä kilpailua niin rajauksilla ja lisäsääntelyllä siihen on saatu nyt lisää haastetta. Julkisten hankintojen sääntelyn kiristäminen ei luo palveluiden hankkijoille tai palveluiden tarjoajille kilpailua lisäävää houkuttelevuutta.

Kangasmaa Jussi
Oulun Keskuspesula Oy